

ՏԱՍԵԼ

ԱՐՇԱՒԱՅԻՆ Վերաբերող ևստակ
դրամ եւայլն պէտք է ուղղել հետեւեալ
հասցիին .

ADMINISTRATION
du Journal Arménien
"ARCHALOUYCE"

SHAHEN HADJETIAN

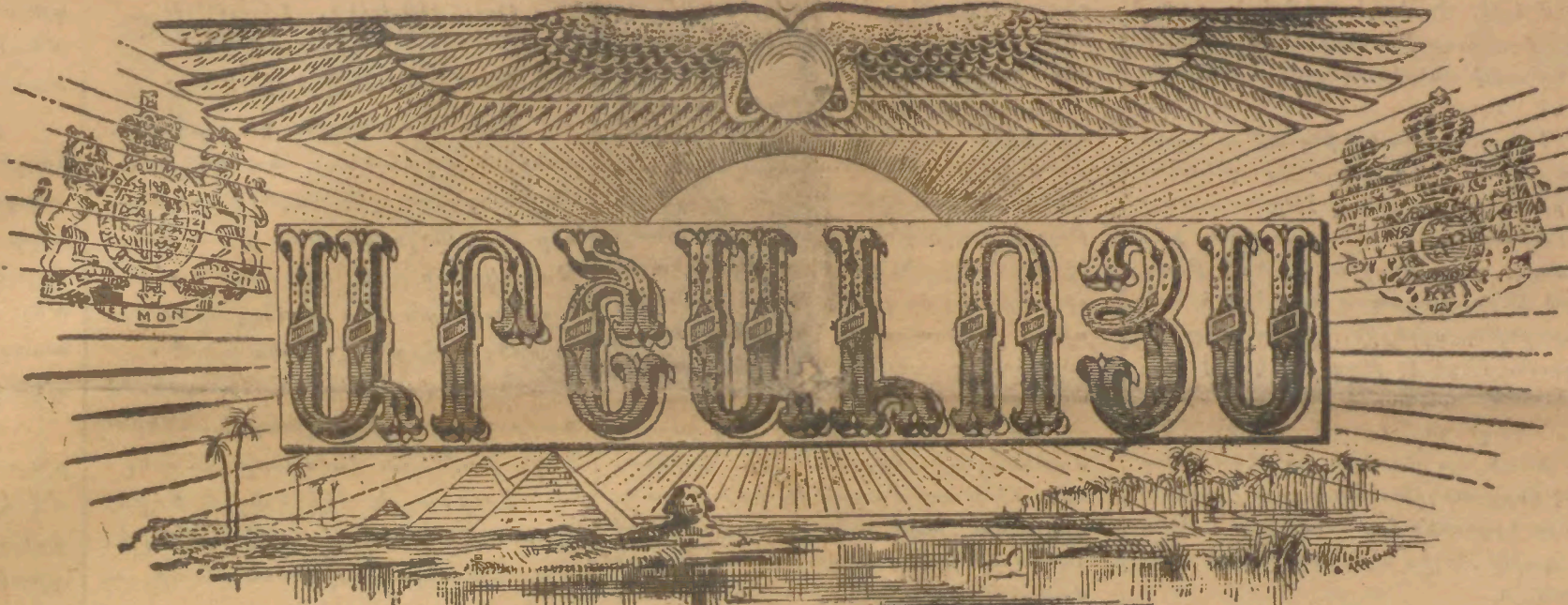
B. P. 1221 LE CAIRE

TÉLÉPHONE NO 22.92

Ծանուցումներ մասնաւոր պայմաններ
ով կ'ընդունուին .

Չեռագիրները եւ չեն տրուիր .

ԿԸ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԻՔԵԱՐԹԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՂԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԻ ԱՆԿԱՒ ՀԱՅԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ
ՍԵՒՆՅԱՍ
Յարկան 20 Եզ. ողջ
Վեցամսայ 20
ԵՐՏՈՍՈՒՄ
Յարկան 42 Եզ. Ը
Ապտիկ բաժանորդագրութիւն չի
ընդունուիր .
ԱՐՇԱՒԱՅԻՆ օգտուողքի ի Պայ էլ
կայք, Կառավարչաւան մաս, բայ է
աւաւտան ժամը 7 ԵՂ 12, խիկիւ
օրէն յետ ժամը 2 ԵՂ 7 Ե :

ԹԻՒ 44

Արտեւակ եղիպական Կառավարութիւն, Հաւար 28 Հրամանագրով .

ԹԻՒ 44

ՈՐՈՇՄՈՒՆԷ

ՀԱՄԵՐԱՇՆՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏՐ

Պեճիկի փրկութիւն-փաստա-
բան Էտմոն Բիգար' իր երկերէն մե-
կուն մէջ մտաւարապէս այսպէս
կ'ըսէ, եթէ յիշողութիւնն չի վեր-
պիր. Բաւական չէ շատագոյն
կենդանակերպ մը, պարտականու-
թիւնն ինչ. հարկ է զայն սիրցնել .
անոր ինչքէն բացատրելով, օգտա-
ւէտութիւնը պարզելով . Ըստ այ-
նքմ, այս վերջին գրութեամբ ես
պիտի շնամ, համարաշխուժեան
մասին իմ խնդրաւորութիւնն, իմ
անվերապահ համակրութիւնն հա-
ղորդել ընդհանրորէնուն . Եթէ չի
յայտարար, պատճառը ուրիշ տեղ
փնտելու հարկ չկայ . միտքս, ըզ-
գացածս բացատրելու ապիկարու-
թիւնն կը բաւէ :

Նախորդ յօդուածով, Համե-
րաշխուժեան մի ընտանի պահանջ
հետեւաբար Բնութեան կողմէն մեր
վրայ պարտադրուած անզանցառե-
լի մի հարկ ըլլալը փաստեցի՝ գը-
ռահիկօրէն շահագէտ կեանքէն նը-
մայնեցու միջոցաւ . Այսօր ալ այդ-
գետնահաւասար վիճակին մէջ մը-
նալով, և բարձրագոյն - անշահա-
խընդիր, աննուրբ համարաշխու-
թեան - խաւերուն չմտնելով պի-
տի փորձել իրերօգնութեան անհա-
տական և՛ ծաւալումով՝ ազգային
օգտաշատութիւնը ի վեր հանել :

Անկեղծօրէն և լիովին համոզ-
ուած եմ որ՝ ընդհանրապէս կատար-
ուած պաշտօնի մը եթէ փոքր ինչ
գիտակցից, բարեհասկում - նոյն իսկ
անձնահաճօրէն բարեացակամ - հան-
գամանք մը տրուի, արդէն մեծ
քայլ մը առնուած պիտի ըլլայ և,
ստացուած արդիւնքին ի տես, վեր-
ջապէս պիտի բերուինք սիրով ընդ-
գրկելու և ի գործ դնելու համե-
րաշխուժիւնը այնպէս, ինչպէս Բա-
րեշխուժեան գերագոյն օրէնքները
կը պահանջեն :

Մարդ, կերպակերպ գեղեց-
կութիւնը՝ խելքէ մտքէ դուրս ան-
ծանօթ աշխարհ մը փոխադրուածի
սքանչացումը կ'ունենայ՝ երբ, բազ-
մաթիւ բնագէտներու, կենսաբան-
ներու և կենդանաբաններու կողմէն
բուսական և անասնական աշխարհ-
ներու մէջ զննուած իրողութիւննե-
րը կարգաւ մասնաւոր հատորներուն
մէջ . Թող լեզուաբան ազգայինք
անգամ մը թղթատեն, ի միջի այ-
լոց, Գամիլի Յիւստարիտի « Կիտա-
կան Ձննութիւնք », Տիւրքոս ար Հը-
մուրի (Բոյսերը) . Միշէի « Միշտար »
Գրքոթքիին և իրերօգնութիւնը :

և ինչ. Երբեք, և հիանալով
պիտի հիանան բոյսերու, միշտա-
ներու, անասններու և վայրենի-
ներու մէջ համարաշխուժեան կա-
տարած ցեղապահպանական, ազա-
տագրական, զարգացական և յա-
ւալմղական գերին վրայ . Անձնու-
րացական - Աւետարանի քարոզած
անձնատեղեկան - գրուածներն ա-
մեն օրուան, ամեն ժամու հասա-
րակ եղելութիւններ են մեր այդ-
ստորնագոյն, հոգեւոր ազգայն ալ-
սինքն՝ կեղծել, ցուցամուտիւն
չի գիտցող եղբայր կեանքին մէջ .
Ահա այս անփոփոխելի և օրըտօր
աւելի ճոխացող գէպերու վրայ
յենլով է որ՝ նախորդ գրութեանս
մէջ, և անգիտակ բառը չեմ կրնար
փոխադրար գործածել . Ըսի՝ երբ
բոյսերու, անասններու և մե-
ռեւներու - այն, մեռելներու ալ -
համարաշխուժութեան կ'ակնար-
կէի . Դարձեալ ըսե՛ք որ անգի-
տակցաբար կը գործեն անոնք . Թող
այնպէս ըլլայ .

Եւ մենք, որ անոնցմէ ան-
բաղադատելիօրէն աւելի բարձրը
կը ճարենք, խորհինք ուրեմն թէ՛
գիտակցութիւնը աւելի արդիւնա-
բեր է քան անգիտակցութիւնը .
Արդ, երբ բնագրային կամ անգի-
տակցից համարաշխուժեամբ կարող
կ'ըլլանք չոր հաց մը պահովել,
յայտնի է որ, գիտակցից համարա-
շխուժեամբ, պիտի կրնանք կտոր
մ'ալ պանիր ունենալ . Միւս կող-
մէն, միևնոյն պայմաններով, փո-
խանակ ամսավերջը չուանով քարոզ
պարզապէս մեխենայ - հրամանաւոր-
տարներ ունենալու, մեր անձին,
մեր գոյրին հատարարիմ և ալա-
լուրը աւուրապահներ կ'ունենանք,
բան մը որ՝ կարծեմ՝ երբէք ար-
համարելի չէ . Դժուար չէ նաև
հաստատել թէ երբ մեր բնագրա-
յին իրերօգնութեամբ ազգը գայթ
ի գայթ կը քալէ, ապահովաբար
քիչ մը աւելի հաստատ քայլերով
պիտի ընթանար յաւալգիտութեան
յաւելին մէջ . Եթէ բարի հաճու-
թիւնն ունենայինք խորհելու որ՝
Իբրև մարդկային էակ, մեր պաշ-
տօնն է՝ բնագրը ազնուացնել . Բան
մը, որ քէչ աղէկ եղած է - և վերջ-
նական կատարելութեան ալ պիտի
յանգի - ուտելիքի, հագնելիքի,
ընակելիքի, սերնդագործութեան
և ինչ, տեսակէտներով . Կարևորա-
գոյն և փափկագոյն կէտը ապրե-
լակիւր (modus vivendi) մը գըտ-
նելն է ազգին յարաբերաբար բարձ-
րագիր և յարաբերաբար խոնարհ
գասակարգութեան միջև, առանց
կեանքի անհրաժեշտ պահանջներէն
աւելի բան մը տուած տալու ու-
մանց քսակին և ոմանց արժանա-
պատուութեան :

Մեր մէջ չկայ անձ մը, մեծ
կամ փոքր, որուն գործն ազգա-
սիրութեան վրայ եթէ անհնալե-
թե կատարած մը յայտնես, իսկոյն
չիտօժուի և՛ թերեւ՝ չկոչուանայ .
Բայց, իբր պատասխան, եթէ ար-
ուած մի արարք վերլուծես, ինչ-
քն ալ՝ եթէ գիւրագրութեան
կիտուն չափ անկեղծութիւն ունի
պիտի ստիպուի խոստովանելու թէ
գիտողութիւնը իրաւացի էր . Յա-
կանէ անուանէ կենդանի օրհնակ-
ներու պէտք չկայ . Թող աւելի որ,
գործի մը համար իրեն զիմու՛մ ը-
րանք ազգային մը հեռանալէն կտ-
րէ ինքն իր խիղճը հարցաքննէ, և
հոն պիտի գտնէ փաստերը անբաս-
տանութեան մը, զոր անցողաբար
նշանակեցի :

Հակառակ մեր գարեր տեղ
տիրապին փորձառութեանց, տա-
կաւին չմեղեցինք որ՝ մեր իւրա-
քանչիւրին հաւանութիւնը կամ ժը-
լատութիւնը մեզմէ ինչքանա՞ծ բա-
նաւոր օգնութեան մը հանդէպ-օգ-
նութիւն բարոյական, մտաբարկան
կամ նիւթական-անհատին, ուտի,
ընտանիքին, հետեւաբար ցեղին
զարգացումը խթանող կամ խա-
փանդող դերակատարութիւն մ'է .

Անկեղծութիւնը զիս կը հար-
կադրէ ըսելու թէ՛ Համարաշխու-
թիւնը, իբրև բան, անձնօժ չ'է
մեքայնոց՝ բայց իբրև բառ միայն .
Իրաւ է որ ժամանակ ժամանակ,
մեր քաղաքական կուսակցութիւն-
ները, և բազմաթիւ բարեպաշտակ
ընկերութիւնները, առանց հետե-
ւանքին վրայ խորհելու, կը ձայնեն
իրենց անգամներուն ղեկավարաշխու-
թիւն շարքերուն մէջ . Այս րաւ,
այս պէտք է ասանկ ըլլայ . Բայց
այդ շարքերէն դուրս, կուսակցու-
թեանց և ընկերութեանց միջակայ-
քէն դուրս . Ոչ անգամակցաց ըստ-
ուար մեծամասնութեան հետ .

Նուն և կատու. գայլ և ոչխար .
Երբեք . մի ապաքէն ամենքնիս ալ
նոյն նախահայրէն սերած, նոյն
տանջանքներուն երթարկուած, նոյն
փոթորիկներէն քիչ կամ շատ կո-
րուստով պրծած, լուսաւոր ապա-
գալի մը սրտանցկութեամբ կը
տուայտինք . Եւ յետոյ, ազատա-
հալած, մտասպան, կեղծիւրիչ մար-
դաբանական շեշտ մը չէ՞ք տեսներ
սա իմաստով յայտարարութեանց
մէջ . Մենք կը համարաշխուժեմք
ընկերութեան կամ կուսակցութեան
անգամներուն միայն ան ալ պայմա-
նաւ որ ամսավճարները յետեւ
չըլլան, կամ ըստ պարագային՝ մե-
զի միշտ համախոհ գտնուին .
Միթէ ձեր հանգանակութեանց,
ձեր ներկայացումներուն, ձեր հան-
դէտներուն ոչ-անգամներուն կողմէն
տրուած նպաստը, եղած մասնակ-

ցութիւնը նաեւ անգամակցութեան,
նաեւ համարաշխուժեան ապացոյց-
ներ են . Ասկէ զատ, դուք որ իւր-
բաններ կը բանաք ձեր փոքրա-
թիւ անգամներու և անբախտատե-
լիօրէն ստուարութիւ հանրութեան
միջև ո՞ր իրաւունքով-եթէ ոչ հա-
մարաշխուժեան սկզբունքով-գայնա-
նալ այդ հանրութեան կը գիմէք
ձեր դրամական կամ բարոյական
տաղանջներուն միջոցին . . . Մի-
թէ ոմանց վիճելի հաստատութեան
և որոտնգոտ ղեկավարներուն հան-
դէպ ուրիշներուն մեռելական համա-
կերպութիւնը կրնայ ընել որ թիւ-
րը՝ թիւր, ուղիղ՝ ուղիղ չ'ըլլան . . .
Ձէ՛, այս տեսակ խեղանգամ, ա-
չառու համարաշխուժիւններով գործ
չըպաւր :

Անհատին - և ճառագայթումով-
Ազգին փրկութիւնը, մարդկութեան
մէջ տեղ մը գրաւելու իրաւունքը
կը պահանջեն անպայման և անա-
չառ համարաշխուժիւն . Ափրիկեան
Տրիպոլիսը աչքերնուս առջևն է . . .
Ա. ՊԱՆՆԱՆ

Եթէ կարգան Եղիպոսու՛մ հրատարակող
« Արշաւոյսի » մի համարը, կարգանան
գաղափար կազմել, թէ ի՞նչու են այդ-
պիսի գրքերը գրուում պետական դպրոց-
ները մտնելու չնորից .
Մեզ ուղարկել են « Արշաւոյսի » այդ
համարը բառացի ստուածք այնտեղ՝
« Հայ գրողներ » գրքի Ա. հատորի մասին
. . . « Կովկասի ուսումնար. շրջանի
հոգաբարձուն ուղարկութեան անհեղով
քննադատականս . չթոյլատրեցի « Հայ » զը-
րողներ » գրքը զպրոցական գաստգիրք
ընդունիլ .
Այս խօսքերի տակը ստորագրել է
մի ոմն Գր. Բալասանեան, որ կարծեմ
այժմ Լաւարուի մէջ հայոց զպրոցի ու-
նազ ուսուցիչն է .
Տեսնու՛մ էք դուք . Կովկասի պե-
տական դպրոցների հոգաբարձուն, աչ-
քի առջ ունենալով Բալասանեանի
քննադատականը (հետաքրքիր քննա-
դատական, որ չենք կարգադի ախոս),
արդիւն է « Հայ գրողներ »-ի, Իսկ այդ
քննադատականը տպւել է մի թեր-
թու՛մ, որ հրատարակուած է Եղիպոսու
և օրից հաջիւ 1-2 օրինակ ստացուե-
լիս լինի իրաւաստան .
Գրանք սակայն ալլ Բալասանեանի
ձեռնագրի պէտք է նորս . Զարոգած, որ
Վ. Փափագեանը իր անունը անգամ չի
յիշել Կրակն սլաստեքեան մէջ, այդ
պարտը Արշաւոյսի մէջ նախ մի կուրչա
հայտնուած է Փափագեանից, իսկ յը-
տոյ իր ցտեղակ-ճառարութեանն է սը-
պագրու՛մ .
Բանից դուրս է գալիս, որ « Հ .
Ս »-ու՛մ Երեմեանը՝ Բալասանեանին գո-
վել է, Յով. Տէր Միքայէլեանը միջոց-
առ ոգով գրող է համարել իրեն, Հայ-
կակ-Արիտարեանը « Հայոց միջոցաւ »
կոչել իրեն մի նամակու՛մ եւ Ալիսան Էլ
ասել է քննակութեամբ ու անուշա-
թեամբ արտայայտող գրիչ ու Բանից
դուրս է գալիս որ, 1910 թ. սեպտեմ-
բարի Բիւնքը պիտի ստէր նրա յո-
րելանքը, եթէ ինքը արգելք չի հանգի-
անար .

Եւ զիբընպէս մի՞թէ Փափագեանը
չի կարգադի մայրաքաղաքների ալ
և ալ ուսական թերթեր, որոնք հա-
մակրական յօդուածներ են ներկ իրեն
իր գրական 20 ամսակի առթիւ՛մ . Մի-
թէ կարելի է մոռացութեան առ մի գը-
րող որի մասին Գալիլի գրում է՝
« Եսուսուսայ համակրելի գրչե՛տ », Ազգը
- « մեծ գրիչ և տաղանգուոր » Գր. Նի-
կողոսեանը - « Երբեք չի գրեցա՞նք գու-
թեան շնորհիկ հեղինակ (տես Զարկ,
իր թերթին) » և այլն և այլն . . .

Եւ այս ամենը բառացի կերպով իր
մասին գրել է Գր. Բալասանեանը, ինչ-
քն է տակը ստորագրել . . . Ձէ՛ք հա-
ւատում, դիմէք մեզ, կուզարկինք ձեզ
Արշաւոյսի համարները (՝) .
Ան թէ ի՞նչպէս են կատարում
մեր մէջ գրախօսութիւնները, ինչպէս
են աշխատում որ իրենց քննադատու-
թիւններին օգտեն պետական հաստա-
տութիւնները և ինչպիսի՞ բարեկամներ
ու աշխատակիցներ ունի Մշակը .
Նրեւոյթը, ճիշտ որ, շատ է զըզ-
ւելի . . . »

(՝) Մ . Խ . - Ո՛րտեղից էք ձեռք
անցկացրել Արշաւոյսի այդ համարները .
Ըսել է մեր փոխանակելի թերթերուն
առաջման գաղափարները գրկանք մը պի-
տի ըլլայ ձեզ համար . . .

Նախ առաջ բերենք « Հոյիզոնի »
106-ի մամուլ բաժնից հետեւեալ օգո՛հար-
ները . . .
« Երբեք « Արարաբազ » թերթը՝ Ե-
գիպոսու՛մ հրատարակող « Արշաւոյսի »
թերթից քաղել է մի վաւերագիր . որ
ցոյց է ապիս թէ ինչ թիւիկութեան
կարող են ճանկ մեղանու՛մ զանազան
գրական բախտախնդիրներ . Այդ տեղից
մեծ իմասունք ենք որ Ղ. Ազգայեանի, Ա .
Ահարոնեանի, Յ. Ռուսեանեանի և Վ. Փա-
փագեանի հրատարակած « Հայ գրողներ »
հատուտ ժողովու՛մն Կովկասի ուսում-
նարական շրջանի հոգաբարձու ի կողմից
արգիւած է պետական զպրոցներում
գործածելու .
Ահա ինչ տեղեկութիւններ է քա-
ղել այս առիթով « Արարաբազ » .
Բայց զուցէ պատահի, որ մարդիկ

Սպասեցէք պարտաւոր, առաջ մի անցէ՛ք ձեր նենգաւոր ակնարկներով, դուք բարոյապէս իրաւունք չունէք միամիտ և մտացկոտ ընթերցողներին կ'ընկնէ՛ք ձեր սխալ եզրակացութիւններէն: Հարցնում եմ դիմակածակ կէտին, վայել է մի սպասուողի մի քննադատական շողաւոր իրեն ուզած կտորը հանել, իսկ անհագրաւորը դիտարկել շտանելու զննել ընթերցողներին մտորեցնելու տենչով բանուած: Ո՛վ է ցինեկոթեմը պարագայը, զրական բախտանդիւնները, ե՛ս, որ քաղաքացիական քաջութիւն եմ ունեցել ձեր զէմը մերկացնել, զինուելով եւ կուսելով ընդհակառակը ցինեկոթեմն և բախտանդիւններն միասակար հովերի զէմ, թէ՛ այն կէտն, որ խորհուրդ է տալիս հայհոյական չլինել, իսկ ինքը իրան թող տալիս «Մշակին» զէմ գրելու այս տեսակ անարգարտ տողերը, զբարձր, անտամ պատաւ. քո բերանին արդէն միմիայն հին հողաթափեր կ'ընկնէ՛ք գալիս: Իմ քուր հին հողաթափերը տալիս եմ, կրթի՛ր կրթի՛ր... (Հորհուրդ No. 129, Միկու խառն, կէտ): Անա ծանօթացիր եմ զազարար կազմի, ընթերցող, թէ՛ լրագրական բանակիւններ մէջ կէտն իր յորտածներում ինչ հզակի մէջոտ է իւրացրել, ինչ ոճեր է գործածում, որ ոչ թէ լրագրի վայել է, այլ, ինչպէս «Մշակին» No. 139-ում Պ. Գարեգին Ենգիթաբեանը իրաւամբ նկատում է, ասու վրասկան է փողոցային լիտիների եւ հարեցողներին համար:

«Ասացէ՛ք, խնորհմ, գրում է Հ. Առաքելեան, այդորինակ դռնիկ եւ անպարկեշտ խօսքերով բանակոր մտող պարտի վերաբերմամբ մի՞թէ իրաւացի չէր իմ նրան իրէս ախլացի անուանելը (Մշակ No. 118 եւ 132)»

Սրբ պայքար, բանակոր ընդունում է այսպիսի տղեկ կերպարանք, երբ կէտն կորցնում է մարդկային ամեն շափ, մաքրասիրութիւն եւ նրա կողմից փողոցային հայրանքները եւ անուանարկութիւնները համուտ են այնպիսի տարօրինակ արտայայտութեան, որ հարթած կատապալանը եւ վերջին փողոցային զանրոյն անգամ կ'ամբաստանել արտասանել, միակ միջոցը-լուծութեամբ արձամարտելն էր, բայց արձամարտանքից եւ մամուլի լուծութիւնից կէտերը սկսում են աւելի յանդուգն գտնուել, կոպիտ եւ անհարձակ վայրենիութիւններ անելու մէջ, այն ժամանակ մեզ վրայ ծանրանում է մարդկային տեսիլ, բայց բարոյական պարտականութիւն՝ այդ տիպի գրական վատողներին կարգի հրուրելու եւ ճառաչեցնելու իրանց շարք:

Դուք, Պ. կէտ, զինակի տակ երկդիւրի խօսքերով եւ վախկոտ ակնարկներով ձեզ կոտանէ՛ք ընդունել «Լարաբազ» թերթը. որ սակայն չեմ ստանում ու չեմ կարում: Ետ ունեմ ամօթ ձեզ, որ ինձ զէմ փորձուեալ համար չունենաւ լով ոչ մի օրինակի փաստ, որ անպատուաբեր լինէր ինձ համար, հարկ էք համարել զիմել օգնութեան այն «Լարաբազ» թերթին, որը, ինչպէս զըբուտ է մաշակողու հրապարակադիր Պ. Միւրաղաչեւը, «ստանց գարշաւքի ծա»

այում է Վ. Փափագեանի նման գրողները ծամածուծութիւններն ու գրական ստանկոթիւններն (Հովիտ, 1912 թ. No. 21.):

Դուք լաւ գիտէք ինչպէս եւ շատ շատերը, որ այդ ողորմելի թերթին ողբերգուն ու բովանդակութիւն տուողը Վ. Փափագեանն է, ձեր գրական քաւիկները, դուք վերցրել էք նրա թաղանթում ինքնապաշտպան խօսքերը հրամանում ընթերցողներին, որպէս մի ուրիշի գրած, ինքը էլ թող էք կացել զիմակի տակ, որպէս թէ Հորհուրդի մամուլ կազմողն էլ մի ուրիշն է, ճիշտ նման այս անակիւն, որ մէկը աքաղաղ է կորցրած լինում եւ ատում է գողին: «Ես քո երգումն հաւատամ, թէ՛ ձեռքիդ պարկէ մեջից աքաղաղս պոչի երեւալուն»:

«Հայ բոլոր գրականագէտները, գրում է Տ. Նազարեան, ժողովեցին «Տարագրի» շուրջ եւ կէտն ենթարկուած բոլորի կողմից արձամարտանքի, Մշակում» ավ ու ձախ զրպարտում, հայտնում էր հայ գրագէտներին, Մամուլի բաժնում ինքնուրուագները անում հայ այն լրագրողներին որ Մշակից զուրբ էին:

Իսկ Միւրաղաչեանն էլ պարտաւորում էին «Մշակին» մամուլը կազմողներին անտեղեկ, որ անուանի կէտն էլ այդ կազմողը... (Տարագր 1912 թ. No. 5), եւ գիտեմ Պ. կէտ. ինձ զէմ ինչու էք կատարել: Դուք չկարողացած մարտնել եւ հերքել իմ նոր մերկացումները ձեր մամուլն, որ սուրբ Մշակին նոր համարներում No. 101 եւ 107 Մշակի աշխատանքները): Անա նրանից մի քանի հատուածներ մէջ է մէջ:

Ս. Մալուխեանի հետեւեց կէտ (Առաքել Բարսեղեան), որը Մշակում գործեց 10 տարի եւ յետոյ հրատարակեց «Գրիգոր Արծրունի» երեք հատոր: Բայց կէտն լաւ սկսած գործը վատ վերջացրեց: Նա՛, որ ծագում էր գաղափարում էր զըբուտ լուսնակալութիւնը, նա՛ որ «Մշակի» մէջ իր մամուլեցութիւնը ունենալու հաստատուն կապը գաղափարն էր համարում, յանկարծ... հեռացաւ Մշակից, եւ հակառակ օրգաններում սկսեց հակազդարուեստական ոճերով դարձուածքներով հայտնել Մշակի այն զեկավարներին, որոնց հետ 10 տարի շարունակ ինքը նստել: Վեր է կացել Մշակի իւրը-բազրասանը, որոնց պատկերներն է հրատարակել իր աշխատութեան մէջ գովաբանութեամբ: Այ՛, մեր յարգելի կէտն իր այդ անպատուաբեր քայլով շատ բարոյական բան կորցրեց՝ զնկող իր շտապութիւնը կասկածի տակ նոյն իսկ իր համակրողներին աչքում:

Սոսկով նոյն աշխատութեան մէջ Մշակի զեկավարներին մտան, կէտն շարունակում է. «այդպիսի մարդիկ էին Սրբուհում ներգրուները ք Վարձատրութիւնը չէր, որ կապում ընդհանուր աշխատանքներին լրագրի հետ, կար աւելի մեծ, աւելի հաստատուն կապը»:

Մ. ի - Ըսել է, Մշակին այ - ոչ կէտն - ժամանակին իրան թող էր տալիս նոյն զերը կատարելու, ինչ որ այսօր կատարում է Հորհուրդը...:

զազարար-Այս կողմից Արծրունի անհետեւողներին էր հայ խմբագրիչների մէջ եւ այն եւ այն:

Տպագրական անջնջելի խօսքերով այնպիսի նպատակով վկայական տալուց յետոյ չը գիտեմ ինչ հետեւողական տրամաբանական հիմունքների վրայ կէտն թող է տալիս խաւար Հորհուրդի մտայն էլեկտրում անվայել զրպարտութիւններ ըրելու այդ իր լաւ համարած անձնատուաց, հաւատարմի, երաստակալար, անհանաւեր եւ ընդունակ աշխատանքների հասցէին, ինչ կէտն գրում է, որ Մշակը ունեցել է շատ զեկավար ժամանակներ, երբ նա չէր կարողանում ներթափանց ապահովել իր աշխատակիցներին, ապա ինչու, այդ զգալով հանգրեմ, մի այդպիսի տառապագին ժամանակաշրջանում իսկ՝ հէնց ինքը տողավարձի աւելացնելու հարց բարձրացրեց, հաստատուն կապի զազարարի հանցեպ մասի փարսքան շինեց կողակապաշտական կուրտ, խայտառակ աղմուկներ հանելով, որ միայն վրդովել կարող էր Պ. Արծրունու գրեթե անակալան նիւնը... Աշխատակիցների կողմից կէտն Արծրունուն ամենաերջանիկն է համարում հայ խմբագրիչների մէջ, բայց եթէ մեծ հրապարակախօսը գերեզմանից յանկարծ զրուխը բարձրացնելիս լինէր ու տեսնէր կէտի նման երկեւթներ, զազարարական գրիչներին, թէ ինչպէս քափ ու հոնիջի մէջ աշխատանքին իր կիմարած Մշակը տապալել, արդեօք ինչ պատասխան կը տալիս Արծրունուն, ինչ երեսով կը կանգնէին նրա եւ ապագայ պատմութեան անչառ դատավճիռ առաջ: Տեղը եկաւ՝ հայ է նա, սողը եկաւ՝ այլազգի... Այդ նշանաբանին հետեւող գրիչները նախաձեռնել չեն ընթերցող... Եւ նշանակելի է, որ որքան մարդիկ հետեւեցին նրա աւագանի (Մշակի) ներշնչումներին, այնքան նրանք թաղել են իրենց գրիչը, իսկ նրանք որոնք մնացել են հաստատարի, վատակող են մաքուր եւ ազնիւ գործողները պանծալի անուն:

(Շար.) Պ. ԲԱԼԱՍԱՆԵԱՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԲՈՒՎ ՎԱՏԻՍ

Թ՛ - Երթան - հրաշայի կատարական վեպի գոյտը աշխարհագրորդ թարգմանութիւնը՝ պատկերազարդ 3 հատորը կը ծախուի 15 դ՛կ. ի - ՇՈՂԻ ԲԱՄԱՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 12 դ՛կ. ի - ԱՆԻ՛Ն ԳՆՆՈՒՄ ԿԱՆԻՒԼԻ Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր գրախմբատներուն եւ ծխախմբատներուն քով:

10 օրինակ մեկ անգամիս անուողին 40 առ 100 զեղը Պէտք չկայ գովաբան հիւսելու այն չըբուտակերտի, քանի որ 100 էտրուներու թարգմանուած է ան մինչեւ այսօր Մեր Հայրենի թարգմանութիւնը իր լիզուրին, իր ոտին եւ իր ձեռքերով թեան տեսակէտով կը հաւատարի ըստ ամենայնի բնագրի գեղեցկութեան:

ԽՍՐԻՄԱՆԻՉՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼՈՒՆԵՐ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԼՈՒՆՈՒԱՆ

Օսմանեան նորընտիր խորհրդաւանը՝ նոր դահլիճին հետ ճգնաժամային պայքար մը մղելէ յետոյ, ուր ուրեմն լուսածուած է, և Սուլթանական իրատէ մը՝ ըսող սահմանադրութեան նոր խորհրդարան մը ընտրելու հրահանգը տուած է:

Կառավարութիւնը որոշած է ճամբու գրուելիք երեսփոխաններու օրակարգի ծախքերը վճարել: Լուծեալ է մեկնելի Երեսփոխաններէն շատերը՝ գոնէ ամ միւթթարութիւնը պիտի ունենան որ, առանց իրենց քաակին դաշեւու, Վսուրբի գեղազուարճ եղբրքներուն վրայ զմաւելի օգտափոխութիւն մը կատարեցին Օսմ. կառավարութեան առատաձեռնութեան լիուր օգտուելով...:

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ

Ասկէ առաջ լուր տարածուեցաւ թէ՛ Ալպանացիները կը պահանջեն եղեր որ գահադաւրկ Հա. միւր վերստին ձեռք առնէ իր արեւմտահայ սուլթանը:

Ըսուեցաւ նոյն իսկ թէ՛ Ալպանացիները բանաւորը փախուստ տուած է կնիւլ զգեստներ հագած և այլն: Այս լուրը բացարձակապէս հերքուելէն յետոյ, նախարար մը յայտարարած է թէ՛ «Օսմանցիներուն օրինակ որ վեհապետն է Վեհ. Սուլթան Մէհմետ Ե., որուն վեհապետական նախարական իրաւունքներուն հակառակող պահանջումներ և ոչ մէկ Իսահիճ կրնայ ընդունել Յայտանէ թէ՛ Իսահիճը բանակցութիւններու չ'պիտի մտնէր այն տեսակ մարդոց հետ, (Ալպանացիներուն կ'անհարկէ) որ նախորդ վեհապետին գահ բարձրանալը կը պահանջեն»:

ՉՕՍԿԱՂԱՌՈՒԻՒՆ

Մանցումէ հետեւեալ խորհրդաւանութիւնները կը քաղէ թե՛ շրի անուն թուրք թերթէ մը, որ հետաքրքրական ըլլալէ աւելի՝ յատկաւ իր կը պարունակէ իր մէջ: Խնդրել կը դառնայ բանակալութեան տուպալումը ատեն աքսոր զրուածներու ներման արժանանալուն շուրջ, որուն համար թե՛ շրի իր խօսքը ուղղելով թանկիմ (իմ թիկնատական) կ'ըսէ:

Ո՛վ թանկիմ, գիտե՛ս թէ՛ արտօրեանները ինչպէս ներման արժանացան, Իրաւ է թէ՛ դու լուծել կուզես այս հարցը, բայց ինչ օ.

գրու որ, նպատակը ճշմարտութեան ծառայելէ աւելի, շահուգծաւայել է:

Կը կարծե՞ս որ առաջին բըռնապետութեան ազգին առջև դատապարտուած անձերը Պոլսոյ փողոցները տեսնել՝ ամէն օսմանցիի հաճոյակատար բան մը ըլլայ: Բայց ինչ օգուտ որ՝ ստոր պատահալանաւորութեան այ ձեզի կիչայ, ինչպէս բոլոր գծադրութեանց:

Մերաբէր Րիզա փաշայէն հարիւր հարարուոր ոսկիներ առնող ո՞վ էր: Եւ ինչու համար առնուեցաւ: Ուշադրութիւն ըրէ՛ք: Այս հարցը ինչ եղաւ չե՞ր հարցնե՞ր կոր: Միայն կը հարցնենք թէ՛ ո՞ր դատարանին որոշումով և ինչ առնուով առիթ:

«Եղափոխութեան Դատարանին վճռովը, պիտի ըսէք: Ի՞նչ զճեղափոխութեան արդեօք Մայիզիմ վաճառական մըն էր: Հասան Բամի փաշայէն առնուած 98000 ոսկիներ հապա՛, ո՞ր հաշուին, ո՞ր վճռով առիթ»:

«Ո՞վ թանկիմ»:

«Իրան չ'անդադարեալք թէ՛ ազատութեան համար ինկող նահատակները Մեքէ Յեհեմէ-Կը, սէլին, երբ դուք թուրքներին, Եւրոպայի Վոսփորի և կղզիներուն մէջ հանգրտու կենցաղ կը վայելէ՛ք»:

«Այսօրուստ ներման արժանացողները յանցաւոր էին, բայց անոնք գոնէ պարտաւոր էին թագաւորի մը կամքին հպատակել»:

«Դուք ինչ ըրի՛ք, ստախոսներ: Սամին, Ֆէհիմը, Չէքիմ սպաննել և այս ազգին գլուխը հին միւրաքիչիկներին աւելի Միւրաքիչիկ գահաւայ չէ՛»:

«Վստաջ եղիք թէ՛ այսօր հին աւագանիներուն դարձք՝ ձեր արգիւնն է: Անգը այս մարդիկը տեսնելով, զանոնք պիտի բազաւաւոր տարիներ ի վեր սահմանադրութեան վարողներուն հետ, հարցը ներքով թէ՛ Իլլէթիստ տրուած ազարակը կամ էպիւրէ Հիւսային տրուած ապարանքը աւելի՛ արժէքաւոր են, թէ՛ չորս միլիոն սպիկ արժէք ունեցող մենաշնորհներ»:

(Եթէ ստոյգ են թե՛ շրի այս նկատողութիւնները, զոչաքաղութիւնն է որ իր ցոտկը ցայց կուտայ իմ թիկնատներուն սահմանադրակիրութեանը մէջ տեղէն: Բայց ըսական է որ իմ թիկնատներուն ալ այս ըսուածները պիտի հերքեն - ուրիշ միջոց չկայ - թուղթի վրայ...)

ԹԵՐԹՈՆ «ԱՐՇԱԼՈՅ» Ի ԹԻՒՆ 44

ԳԱՂՏՆԻՔ ՀՍԻՍՏԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՆՐԻԱՎ Մ. Վ. ՏԵՃԵՐԷՍԻ

ԳՆՈՒՆ ԻՍ. ՏԵՄԵՆՆԱԲԵՐՈՒՄ ԳԱՂԱՌՈՒՄ

Տէ՛ր Աստուած, զոչեց տրտմութեամբ նորապի աշխարհականը, բաւական շուտ պիտի կրնանք հասնել... եւ մանաւանդ պիտի կրնանք թաղաւորին սիրքը շարժել:

— Անբերեալան եղիք, պատասխանեց կրօնաւորը, ինչու կը տաղապիւր անտուգ բանի մը համար, յախուածն շտապ կը վնասէ միշտ ձեռնարկութեանց յաջողութեանը. իսկ հանդարտութեամբ ամեն բանի կրնայ հասնել: Կենաց մեծ գաղտնիք է սպասել զիմունդ, եւ անտուգ պայապայով ներկայն չվրդովել, Հոյզին կը յօգնի եւ կը թուլանայ յարածամ երկիւղեքով ու կանխազգած արտատանջութիւններով: Արի մարդն անյողող սրտով կ'սպասէ պատգայ զէպերուստ, եւ շատ սնուած իր քաջատրտութիւնն անզգայութիւն կը կարծուի:

— Ո՛վ, հարկ իմ, ըսաւ երիտասար-

զը զանուութեամբ, քաջ կը տեսնեմ որ քնու հոգ մը ձեզ չվրդովեր. դուք երկրաւոր ուրախութիւններէ հրաժարելով մարդկային թշուառութիւններէն ալ չըբաժարած էք, եւ հասարակաց կենօք չ'ապրելուդ համար, անոնք վեպերն ալ չէք կրնար հասնելու:

— Որդեակ, ըսու. Փրանչիկեանը քաղցրութեամբ, կը կարծե՞ս որ աստաքիտութիւնը ետեւութեան ու անզգայութեան պատճառ մ'ըլլայ: Ո՛չ ապաքէն մտքովիս մարդկային թշուառութեանց խորը թախանցներու համար կամար թըլուատութիւն յանձն ստան ենք: Վայ՛ա՛նոր՝ որ քանապայիս պաշտօնն ուրիշ կերպ կը ճանաչէ: Վայ՛ անոր՝ որ սուտաբանական իշխանութիւնը աշխարհային իշխանութեան կը դարձունէ եւ իր բուն կրից շահուն կը գործածէ՝ փրանչիկեանութեան բարեկեցութեան ու միակատարութեանը գործածելու: Ապաքելուութիւնը քնու ուրիշ նպատակ չունի: Ո՞վ որ ուրիշ կերպով զայն կը գործածէ, իր պատճառներն պարտաւորութիւնները չճանչեր, ինչպէս պէտք է ըլլայ վեր-

ջապէս մեր կենքը: Միշտ պատրաստ ըլլալ մեր եղբայր համար արիւննիս թափելու անոնց օգնելու. ձախորդութեանց մէջ զանոնք միթիթաբու, եւ լաւագոյն կենք մը յուսացնելով ներկայն մտքեւրու: Կը կարծե՞ս, որդեակ, որ մարդկային մեծ գեղեցկասունին երջանկութեան զինքը նուիրելու համար մասնաւոր դիպատուսնի մը քաղցրութիւններէն հրաժարող մարդն անհասանք կամ վատ ըլլայ: Ո՛չ, սուղեւ մի՛ անցուներ. անձնուրուութիւնն այնպիսի տաքիտութիւն մ'է որ Աստուծէ կուգայ. Աստուած միայն կուտայ անձնուրութեան զորութիւնը:

— Ո՛վ, հարկ իմ, յարեց երիտասարդը. ներքեք ինձ, եւ ապաշուրտ և ներսու եմ: ամեն բան ձեզ կը պարտիմ եւ սակայն կը նախատեմ ձեզ. վիշտը կը մտրուցնէ իւրեքս: Դուք վստ ըսա՞ցաւ թիւն մ'էք: Բայց, ըսէք ինձ, ո՞ր եւ անաքիւրց յաղորդները: Ինչու զուռայն վնասեցի չորս կողմս: Համայն Սպանիոյ մէջ՝ որ կրօնաւորներով լի է, ուրիշ բան չեմ տեսներ, եթէ ոչ տարութիւն եւ վատ կեղեքիչներ:

— Որդեակ, պատասխանեց Փրանչիկեանը խիտ ձայնով մը. գունդ դեմ ամենուս եւ այսպէս բացարձակ կերպով դատուեալ համար զեւ բաւական փորձառութեան չունիս: Կը ճանչնեմ եւ սղեք

նետ Սպանիոյ եկեղեցոյն զեղծումները. ամեն օր կողքում անոնց աղիտաբեր արեգակը վրայ, բոլոր ուժովս կը մաքաւեմ անոնց զէմ. բայց երբ որ ես իմ խոր մտնելով Յաւիտեանականին ոտից առջև կը խմբարհմ. եւ իմ կրօններս առթիւներս ու ողբերս Անոր կը նուիրեմ, շատ անգամ տիւր բայց համբերատար եղով կրտեմ. «Թիւրես Աստուածոյ կամքն այնպէս է»:

— Ո՛չ ոչ, այդ չկրնար ըլլալ: Աստուած գոչեց երիտասարդը կիրքով: Աստուած բարեբար եւ առատասիրտ է. Աստուած որուն էութիւնը սէր է, կրնայ թողու որ իր անուրով հարստաւորին մարդիկ, որոց իր էութեան մէկ կայծը՝ այն է՝ անմահ հոգի առած է:

— Որդեակ, ըսաւ կրօնաւորը բաւական չիմ թելով այս հարցումէն, բայց իր անյողող ճաւաղը չէր ներքէ իրեն քննել այնպիսի խորին խորհուրդ մը որ իր խելքին հատուցութեան վեր էր, որդեակ իմ: Աստուած մարդս երջանկութեան համար ստեղծեց. եւ երջանկութեան համար ստեղծեց. եւ երջանկութեան ալ կատարութեան մէջ է: Մենք անզգայար այս միակ նպատակին վերջին կրնանք հասնել անոր. թիւրես յետագ օր անուրեղներ իրենց հայրերուն յետեան ու արտասուցը պէտք ունին ինչպէս որ մենք Յիսուսի Գրիտտախորհարութեան չունիս: Կը ճանչնեմ եւ սղեք

Աստուած՝ որ յաւիտեանական արդարութեան աղբիւրն է՝ տառապելոց համար անթանախ հատուցումներ պահած է մինչեւ անգամ ներկայ կենաց մէջ:

«Հայաւանաց ժամանակներ, մարդիկ՝ մարտիրոսութիւնը աչքի առջև ունենալով միշտ, առօրեայ կենք մը կը վարեն. երկրի բարութիւններուն քննել կը յարին, մտօք ապրելու կը վարժուին. եւ ժողովրդոց այն մեծ մտածութեանց երեմնի որոցով ազգերը կը վեհաբարտորին»:

«Ուրեմն զազգիք տրտնելէ. մաքախնք անասան արիւթեմք. ամենաազօր եւ ամենաազօր էակի մը սնորհն ուր թեանցը կամարտութիւններ կը բերէ իր հետ. քանի ոչ թէ՛ կոյր ճակատագրի մը կը հնազանդիք, ալ ամենիւս մաստ եւ սիրող էակի մը, որ բարին մը չարին իսկ չարին մէջ կը զնէ՛ գործողն կը երեմնի մեր սահմանաւոր խելքն վեր յարմարակցութիւններով, որոնք միշտ իր յաւիտեանական կամօքը նշանաւաւուած նպատակի մը կատարողներն են: Նորաստիաշխարհականը պատասխան չի տուաւ. ալ ուշադրութեամբ կը դիտէր այն գեղացիք առողջ եւ լուրջ անձը, որ մտաց եւ բազդի ամենէն հազ-

ՆԵՐՔԻՆ ԿՈՒՒ

Ներքին պատերազմը ծայր կուտայ թուրքերի մէջ, ի վնաս բնականաբար գաւառի խեղճուկ ժողովուրդին:

Արգանացի ապստամբները իթթիհատը տապալեցին, իթթիհատն ալ իր կարգին Օսմանեան կառավարութիւնը տապալելու կը մտի, եթէ յետագայ տողերը ստորջ ենուրդուի թէ՛ Անատոլիոսի բանակը Պոլիս պիտի գայ՝ ազատութիւնը ձեռք ձգելու Գարսի կրտսեր թէ՛ Անատոլիոսն այսօր սաստիկ յուզման մէջ է: Գիւղացիք մէկ մէկ առիւծ կտրած են Ասոնք կը սննդ եղբ թէ՛ մենք չենք կրնար հանգուրծել այս եղանակներուն, և պատրաստուած են գործի սկսելու՝ անտարակոյ մասնաւոր հրահանգներու համաձայն:

Եթէ գիւղացիներն են որ մէկ մէկ առիւծ կտրած են, անշուշտ իրենց գրառիները միայն կրնան յօշոտել, ի պատիւ իրենց՝ պաշտպանելու ուզած քանի մը մարդու կենթուն: Մեզքը այս վերջիններուն վիզը, եթէ բաւական հաստքած են անոնք՝ մահացու մեղքեր կրելու: Մարտիկներ որ այս լուրը ճշտու չըլլայ, եթէ իթթիհատականները կուզեն որ անգամ մալ իրենց երեսը նայելու սիրտ ունենանք...

TIRING

Թ Ի Ր Ի Ն Կ

ԱԹԱՊԱԷԼԽԱՏՐԱ

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՕԳԳԱԶԻՐՆԵՐԸ

Կ. Պօլսոյ ամենածանօթ թիթիկ Տան Գահիրէի

նորահաստատ Մասնաճիւղն է:

6. Վազրֆի կալուածներուն տուրքէ զերծ մնալը:
7. Միւս կրօնքներուն նման, Երբի պաշտօններուն համար ալ միևնոյն առանձնաշնորհումները:
8. Իրենց հազուաեղանակ պահուելու իրաւունք:
9. Ազատութիւն եւրոպայ ճամբորդելու, և ռուսացիներէն զիրար անջնջելու համար Ձինատանի և Մէքքէի միջև գտնուած երկիրներուն մէջ, Ձինական պատուիրակութեան մը հաստատուելը:
10. Ձինացիներուն տրուած ընտրական միևնոյն իրաւունքները:
11. Ամէն առիթներու մէջ առնոց հաւասար նկատուելու իրաւունք:
12. Հանր. պաշտօններու մէջ մասնակցութիւն իրաւունք:
13. Լրագիր, և հանգէս հրատարակելու իրաւունք:
14. Իրենց դպրոցներուն համար չինական դպրոցներուն յատկացած գումարները:
15. — Իրաւունք մասնակցելու կառավարական դպրոցներու ուսման և եւրոպայի մէջ ի հաշիւ պետութեան ուսումնականներուն:
16. Կրօնային պաշտամունք կատարելու ազատութիւն, գրօնի տակ կանչուած իսլամներուն:
17. Մզիթներու հաստատումը դորանոցներու մէջ:
18. Արտօնութիւն իսլամ զինուորներու՝ այցելել իրենց տունները Բամազան ամսուան մէջ:
Ձինու իսլամներուն թիւը 55 միլիոն է, որուն 45ը կը խօսի չինարէն և 10ն ալ թրքերէն:
Ձինատան բազմաթիւ գոյներով գրօն ընդունած է, ճերմակը իսլամներուն համար, կարմիրը ընդհանրականներուն, սևը Մանչուրներուն, կանաչը թիպէթցիներուն, և դեղինը Մոնղոլներուն համար:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ն. Բ. Խորվիկ Աղէքսանդրիան հասնելով, ամենապաշտօն ընդունելու վաշից ժողովուրդէն և պաշտօնական առաջնորդներէն:
Ն. Բարձրութեան ժամանակն առիթը յուսովատութիւններ և հանդէսներ կատարուեցան Աղէքսանդրիոյ մէջ:
Այս իրիկուն Ն. Բարձրութիւնը Ռազ-էլ-Թիթի պալատին մէջ պաշտօնական ընդունելութիւն պիտի կատարէ:
ԳԱՒԱՐՈՒԹԻՒՆԸ
Ն. Բ. Խորվիկ, Լորտ Բիշնէրի և նախարարացեալ Մուհամէտ փաշա Սայիթի կեանքին դէմ գաւազդութիւն պատրաստող երեք տեղագիրներու դատարարութիւնը Ուսայի 15 տարի բանտարկութիւնը Ուսայի վերջ կը գտնէ Դաւազդութեան հարցը, որ այնչափ մեծ աղմուկ հանեց, քիչ որ ամէն կողմ:

Մ. Զ. ԳԱՍՏԻՆ

Կրտսեր թէ՛ Եգիպտոսի Առաջնորդը Պօլիս հասնելով՝ սիրալից ընդունելութիւն վայելած է Ս. Պատրիարքէն և տեսակցութեան միջոցին՝ ընդարձակօրէն բացատրած է Դահիթի Առաջնորդարանին մէջ տիրող անբարեկարգութեան և զեղծումներու հիմնական պատճառները Առաջնորդարանի մէջ և շուրջը դարձած ազտութիւններուն բուն շարժառիթները և զայն վարող զապախներու մտանցոյցը ըրած է ևս ևս:
Ս. Պատրիարքը գոհ մնալով այդ տեղեկութիւններէն, որոնք զրաւոր և նամակներով ըլլալու զժողովութիւնը ունէին, խոստացած է զարժանք տնօրինակ ամենամօտ ապագայի մէջ:
ԱՄՈՒՍԱԼՈՒՄՆԵՐԸ
Անցեալ թուով գրած էինք թէ՛ Եգիպտոսի իրաւունքներէն շատեր Առաջնորդարանի զրաւոր ափ ստած էին ամուսնու լուծման հարցերու համար:
Արք. միևնոյն աղբիւրներէն կը տեղեկանանք թէ՛ ամուսնու լուծում պահանջողները՝ նկատելով որ տեղուս Առաջնորդարանին մէջ ձեռնհաս մարմին մը գոյութիւն չունի ամուսնու լուծման պէտք ամենապիտուկ խնդիրներ լուծելու համար, որոնք են բոլորը միասին գումարուած մը ունենալ և իրենց բողոքները հաւաքաբար ուղղել Պատրիարքարանին և ինքզինքնին ազատ նկատել ամուսնական կապերէն ա՛յն վայրկեանին իսկ, երբ բողոքագիրը ապահովաբար նամակատան յանձնուի Պատրիարքարանին հասցնելով, և իրաւունքները այս միջոց յարմար գտած են, նկատելով որ Պօլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին ձեռքը ինկած խնդիրներն ալ երկրաւ անվերջանալի ձգտողներուն կ'ենթարկուին:
Այս ծրագրին յաջողութիւնը ձեռք իբրեւ կամար, զգուհ ամուսնու լուծումը ամուսնական ցուցակը պատրաստուելու ձեռնարկուած է եղեր:

ՀԱՅՅԱԿԱՆ ՄԱՍՆՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ Օգոստոս ամսուան սկսած և Հայկական Մամուլ ընկերութեան և կազմութեանը եւ գործի ձեռնարկէց 911 Հոկտեմբերին ու կարեւոր գումար մը պարտք կախելով Ս. Արշալոյս և թրքերէն վերջին անգործութեան մասնուեցաւ:
Այժմ՝ Ընկերութեան ատենէն մնացած այդ պարտքը գրեթէ բոլորովին վճարուած ըլլալով՝ պետք կայ ընկերութեան հետ լուրջ խորհրդակցութեան մը թէ՛ ընկերութիւնը պիտի շարունակէ իր գոյութիւնը պահելու թէ՛ իր վերջնական լուծումը պիտի որոշէ:

Եւ որովհետեւ նոյն Ընկերութեան վերջին Ընդհ. Ժողովին մէջ պաշտօն տրուած էր Գարսուզար Տիար Եղիշէ Թորոսեանին, որպէսզի անժամայ վարչութիւն մը կազմուելով Ընկերութիւնը շարժման մէջ դնէ, ուստի ապագայ պատասխանատուութիւնները զերծ մը նախա և համար հարկ կայ յիշեցնել ընկերութեան յարգելի անգամներուն որ ժողովապետի որոշուելէ յետոյ, իրենց ստացած մասնաւոր հրահանգներուն պատասխանել չ'մտնան: Այդ նպատակաւ ներկայ կանխազեկուցը հրատարակուեցաւ տալ յարմար գտուեցաւ:

ՁԻՆԱՏԱՆԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒՆ

ՆՈՒԱԶԱԿՈՅՆ ՊԱՆՈՒՅՆՆԵՐԸ

Ձինացիները, որոնք մեզմէ հեռու ապրած ըլլալու համար, շատ անգամ մեր տգիտութիւնը արտայայտելու համար իբր նշանաբան կը գործածենք անոնց լեզուն և գրականութիւնը, զոր օրինակ, չի հասկցուած նախադասութեան մը համար Ձինարէն և կրտսեր, այսօր իրենց նուազագոյն պահանջներով զմեզ կը գերազանցեն:

Ձինու իսլամները Փէքիի կառավարութեան 18 յօդուածներէ բաղկացեալ հետեւեալ ծանուցագիրը ներկայացուցած են որ անհասկիւր:
1. Եւրոպայի իսլամներուն մը հաստատումը, իր իրաւասութեան տակ ունենալով, վազրֆի վարչութիւնը մը և Միւսթիկի մը:
2. Կատարելու ազատութիւն իրենց կրօնային պաշտման մէջ:
3. Բոլոր իւլէմաններուն զինուորական ծառայութեան ազատ մնալը:
4. Կրօնները, մզկիթներ և թէքթէներ հիմնելու իրաւունք:
5. Վերոյիշեալ հաստատութեանց համար հանգանակութիւն ընելու իրաւունք:

Ուղղիտ ձիրքերն ունեցած ժամանակ աշխարհիս ունայն փառքերէն ու պատիւներէն հրաժարելու էր մի միայն մտքի կենսք ապրելու և իր ամենայն կարողութեամբ ընկերական հրջանկութեան չնչքին աշխատելու համար, չէ թէ այն իրաւունք ու վաղանցիկ կը շահութեան, որ ցնորական պատիւը տաճութեանց վրայ չ'նիւնալ է, և այլ ան ստոյգ յաշիւտական և անխոստ երջանկութեան, որ հակառակ ամեն ձախտութեանց վրայ անգործութեան հանդէպ կանգնած էր կը վարեն:

Թէեւ երիտասարդը խիստ մաքուր և բարեպաշտ զգացումներով սնել էր, սպանիական և երիտասարդական արիւնին բնական եռանդն և այն ժամանակի քաղաքական ապստամբական կեանքը զինուորական բուռն ձեւ մը տուած էին անոր կարծեաց ու գաղափարներուն յայտարարութեանը, թէեւ քննական անխորժ մտնէր փիլիսոփայական մտածանութեանց, կրօնական և մարդասիրական բարձր խորհրդածութիւններ ըմբռնելու արամազորութիւն ունէր, բայց տակաւին զուրկ էր այն հարգութեանէն որ զիսէ հանդուրծել, և զիպաց բնական կարգէն առաջ չ'նետուիր երբէք:

(Շար.)

Banque Ed. Suares & Co

ԳՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՏ ՍՈՒԱՐԵՍ ԵՒ ԸՆԿ. ԳԱՀԻՐԷ. ԱՂԷՔՍԱՆԳՐԻԱ ԵՒ ԹԱԻՔԱ

- Աշխատաւոր դասակարգին մէջ խնայողութեան սկզբունքը և միջոցները դիրքացնելու համար՝ ամսական օրինակ հետեւեալ բաժնեթղթերէն (Obligations) կը վաճառէ:
1. Արգիպտական Գրէտի Ծածակը 3 առ 0/0. 1886 1908. և 1911 թ. Էմիսիոններէն:
2. Բուսիկի երկաթուղւոյ բաժնեթղթեր (Lots Turques).
3. 4. Փանամա և Գանալ տը Սուէզ 5 0/0
5. Յունական Ազգ. Դրամատան բաժնեթղթ (Banque National de Grece 2 1/2 առ 0/0.)
6. Վիլ տը փարի (Ville de Paris) 8 առ 0/0 և և և և
Մանրամասնութիւններ հետզհետէ պիտի տրուին:

ՇԱՐԹՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

7 = 14 ՕԳՈՏՈՒ 1912

ՊՈՐՊԱ ԵՒ ԶԱՐԳ
ԱԹԷՆԻ. — Մակեդոնիոյ Գօշակի ֆաշիստ մէջ պոլսական նկատելով, ընկերական մէջ ծօրք ժաւ սեւոյ ընդհանուր մը սեւի ունեցար, որոյ միջոցին 50 քիւ. սնուցանելու քարտէսներ և 200 այլ իրաւունքներ կան:

Պ. Սարաբօ Բ. Իրան թողութեց:
ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՒ ՀՐԻՆԷ
Կ. ՊՈՒՍ. — Երկրաշարժի ցնցման հետեւեալով 2 որոյնի մէջ շրջած շարժան մը հողին ծագելով 300 տններ տրեցան:

ՊՈՒՍ. — Հնու անսպորակ կը ճիւղ, երկրաշարժի շարժանակական ցնցումներ կը շարժանակական Մարմարաշի եզերքներուն վրայ ստակի հողներէն պատկերով 15 գիւղեր ընկնայասակ եղան:

ՍԵԼԱՆԻԿ. — Երկրաշարժի զոհերուն թիւն է 1000 մահաց, 3000 վիրաւոր և 15000 հողի անպարսպար մնացած:
ՀԻՌՄ. — Արցախացիներ Բ. Դրան Յիշատակագիր մը որկերով, իրենց սզգային պահանջները ներկայացուցին:

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ
ՊՈՒՍ. — Կառավարութիւնը պաշտօնական իրաւասակց Պօլսոյ մէջ:
ՍԵԼԱՆԻԿ. — Սեւանիկի կոստակայր, ինչպէս նաեւ որիչ պաշտօնականներ պաշտօնական եղան, պաշտօնական իրաւունքներ իրաւունքներուն համար:

ՀՈՒՍ. — Թուրք կառավարութիւնը Իրիսիական պաշտակալներուն վրայ Յեյանիկի մէջ զինուորական աստան մ'ալ հաստատեց Գաղափի ընկերակցութիւնը իրիտան ժամը 11 ԵՄ տուց ստեղծելի զինուորական են:

ՍԵԼԱՆԻԿ. — Սեւանիկի Աւստիական ամակասան տրահիլ և մը ընտանցիկ մէջ ունեակներ պայքեցան, շատ մը զոհեր ընկելով:
ՊՈՒԿԱՐԻԱ
ԱԹԷՆԻ. — Պոլսոյ մէջ ուղղաւորութիւնը զուարեացան Ֆրանսիական քաղաքը աճապարակ վերադարձաւ:
ՍՈՒՅԱՆԻԿ Կը յայտարարեն որ՝ այս (13 Օգոստ.) միջոցին մը պիտի գումարուի քաղաքի զինուորական սերտու պահպանում:
ՆՈՐԷՆ ՈՒՍՄԻ
ՊՈՒՍ. — Սեւանիկի զանազան կողմերը ունեակ պայքեցան. Բուսիկը երրորդ քաղաքի ընկերակցութեան հետ իրիտանի ֆոլոսականութեան չ'գրադիլ:

ՆՈՐ ՏԱԿՆԱԳ
— Նախարարական փոփոխութիւն մը ստացուեց. Բուսիկը շատ նախարարական և Ֆրանսիական կողմին Գործոց նախարարութեան պիտի կոչուին:

ԻՏԱԼՈ-ԹՈՒՐԿ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
ԱԹԷՆԻ. — Պիտեքի Լապալան Հիպաստը եզակական ծովուն մէջ գրաւուած կողմերէն ուսիկանուրեան հրամանատար պիտի անուանուի:

ՄՈՒԼԵՑ ՀԱՅԻՏ
ՓՈՒՐՁ. — Մորիչ Հաւիտ Գանն հրամարտար ի նպաստ իր եղբոր՝ Մորիչ Երանի, և Վիշի մեկնելու: Հաստատուեց և որ իր ընկերակցութիւնը Թաններ հաստատեց յայտը, զիպի Մեթի ուսիկ երթալ:

ՉԻՐԱԿԱԼՈՒՄ
Կ. ՊՈՒՍ. — Ձինուրական վարժարանի ինչպէս նաեւ զին. նախարարական վարժարանի սեւտուներ փոխուեցան:
— Սեւանիկի վայի Հիւսեյի Քեաղիլ փաշա Կ. Պօլիս կանչուեցաւ:
— Թայթար Պէյ Տիւրքոյանի մէջ ձերբակալուեցաւ:

ՍԵԼԱՆԻԿ
ՁԵԹԻՆԷ. — Չանեսիկ Պէյ Չեքիեի Լիպոզ անդալապցոցի անուանուեցաւ քաղաքի կողմէ:
ՄԻՊԻՆԿ
ՍՕՏԻԱ. — Երեսուցի կազմ հոգիէ քաղաքացի Մեծ Միլիկ մը գումարուեցաւ, և կառավարութիւնը կը ընտրուի քաղաքի զինուորական հրահանգի շարժանակական կազմի ֆաշիստներէն:

ՆՈՒՐԱՏԱՌՈՒԹԻՒՆ
Պօլսոյնակ խուր մը Ձինուրիցի ուսանողներու նախաձեռնութեամբ Ձինուրի մէջ նոր բացուած շտաբակական Գրաքարան - Ընկերակցութիւնը Թաննու. խուրի կողմէ տարեկան մը Արշալոյս ունենալու համար Խիթաբութեան զինուորական համար, այս վերջին կողմէ՝ Տիար Եղիշէ Թորոսեան առաջարկած է Մեծ. Տիար Ե. Արգիպտական կողմէ Երանի Թորոսեան Գրաքարան - Ընկերակցութիւնը:

ՆՈՒՐԱՏԱՌՈՒԹԻՒՆ
— Նոյնպէս Տիար Գ. Տարբեան, մէկ տարեկան Արշալոյս և կը իրիտանի Հեթիք (Երանի) ազգային վարժարանին: Սոյն երկու օրինակները Օգոստոսի սկզբին զրկուեցան իրենց հասցեներէն:

ՏՊԱՐԱՆ «ԱՐՇԱԼՈՅԸ»-Ի
Imp. J. Politis

ՀԱՇՎԱԿԱՆ ՔԵՊՈՎ ՌՈՒՆԵԱԼ

Մեր յաճախորդաց շատերուն կողմէ յայտնուած փափաքին հա. մաձայն, նոր և հիմնական բարեփոխումներ ըրած և կերակուրներու այլազանութիւններ աւելցուցած ենք մեր ճաշարանին մէջ, ամենէն փափկաճաշակներն ալ գոհացնելու առաջադրութեամբ:

ԳԱՆԻԿ ՏԱՏՈՒՐԱՆ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԳԱԼՍԵԱՆ

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'Կերպարային Ձայներ', 'Յանկոյի Հայրենաց', 'Սառսե և Ձեյրուն', etc.

ՄԱՆՏԻՐՈՍ ԹԱՂԵՈՍԵԱՆ

Կերպարային Ձայներ (Խրիմեան Հայրիկ) Գին 2. Ո. 10
Յանկոյի Հայրենաց (ՀԱՅՈՐԴԻ-ՏԵՌ Ղեւոնդ Եպիսկոպոս Երչնական) " 10
Իմ Ախորի Կանկր (Տ. Ղեւոնդ Եպիսկոպոս Երչնական) 3 Պրակր " 5
Սառսե և Ձեյրուն (Սիմոն Յեյկիկեան) " 10
Յիշատակարան Լուսար Փաշայի (Եղիշէ Թորոսեան) " 20
Chants Populaires Arméniens (Երուպ. ձայնագրութեան) 24
Ներշնչումներ (Պերճ Մ. Տաւադեան) " 5
Գող Մճառ Ա. Ք. Եղիշէ (Սիմոն Յեյկիկեան) " 5
Մարդկային Կենաց Վարդապետ (Բազար Հայրենի) " 5
Տառապանքի Աշխարհիկ (Վ. Բրուսեան) " 4
Սուրբ Կարգի ինչպիսի մեղաւ (ԱՐՄԱ Ա. Պաշեան) " 4
Կարեւոր Իրան Եւ Քաղաք. Ժողով (Մ. Անդրանիկեան) " 2
Ազատութեան Երգեր (Ազատագրի) " 4
Առձեռն Ծրանաւանայ քառասուն (Մ. Յովհաննէսեան) 12
Թրոսի (Ա. Պաշեան) " 2
Հիւշէ և Մարիչ " 2
Ազգային Սանճարագրութեան (Հայրենի Թորոսեան) " 12

Ի. Ա. ԵՐԱՆ

Հրատարակութեան
ԱՅՅՄԵՒԱԿԱՆ ԿԻՐՔԵՐ ԱՄԷԼԻՔԸ ԱԼ
Բառարան հայերէն-անգլիերէն ամս. 50
Բառարան անգլիերէն-հայերէն " 75
Հայ-անգլ. և անգլ.-հայ միասին ամս. 1 -
Պատ. գրուցարարին հայ. անգլ. " 150
Գործնական տողաբանութեան " 150
Սեռային տողաբանութեան " 125
Գործն. և սեռ. տողաբ. միասին " 2 -
Ժողովրդային երգարան " 2 -
Երգարան և սեռ. տողաբ. միասին " 3 -
Երգ. և գործն. տողաբ. միասին " 3 -
Հասցէ՝ E. A. YERAN
P. O. BOX 84, Sta. A.
Cambridge, Mass.

ՅՈՐՁՈՅ

Իրաւագիր տարեկան
Պարկաստան 10 անգլի.
Խորքի 30 դրուս. Ամերիկա
6 դրուս. Եւրոպա 30 Ֆրանկ.
Redaction du Journal
« Horizon »
Tiflis Caucasse Russie

ՄԱՆՏՈՒՄԻ ԷՖԻՍՍՐ

Ազատական անկախ օտկան
պատկերապարզ
Բաժանորդագրութեան
Պոլի և գաւառները 80 Արտասահ.
ման 25 Ֆրանկ.
Հասցէ՝
Redaction du Journal Arménien
MANZOUMEI EFKIAR
57 Grand Rue de S. Porte 54
Constantinople

ՈՍՏՅՆ

ԵՆԱՄՍԵԱՅ ՄԵՆ ՊԱՐԲՐԱՒԻՐ
Արտեսներու, Գրականութեան
և Գիտութեան
Հիմնադիր - Խնդրագիրներ
ՄԻՐ. ՇԱՄՏԱՆՃԵՍԻ ՏԻՓ. ՉԼՕԿԻՐԻՆՈՆ
Բաժանորդին
Գրաստները 45 դր. Արտասահման 15 Ֆր.
Հասցէ՝
Redaction de la Revue VOSDAN
Bahtché Kapou Yéni Volto Han No 19
Constantinople

ՎԻՃԱԿԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆ

Իրաւագիր տարեկան
Պարկաստան 10 անգլի.
Խորքի 30 դրուս. Ամերիկա
6 դրուս. Եւրոպա 30 Ֆրանկ.
Redaction du Journal
« Horizon »
Tiflis Caucasse Russie

THE SINGER MANUFACTURING Co
ՍԻՆԿԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Երբ դասեր և նորոգու.
թիւններ, յաճախորդաց
տուններուն մէջ:
Վճարման գիւրուբիւն
Փոխանակութիւն հիւներու
և նորոգութիւն ամեն կարգի
Մեքենայից
Գին 20 ԱՄԷՐԻԿԱՆ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԲՈՂՈՐ ԲԱՂԱԿԵՆՐՈՒՆ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՂՆԵՐ ՈՒՆԻ

ՅԼԷՕՐԻՍՐ ԻՒՆԻՎԵՐՍԻԼ

Մեծ վաճառատն արուեստական ծաղիկ.
ներու, ծաղիկեղջերու և փունջե.
րու:
Մուսի Շարս և Միգիլին Լախիւնց Եկեղեցոյն փողոցը
Տիպիւն ԼՈՒՍԻ Պ. ՉՈՒՔՈՅ
Պատու ունի ծանուցանել արգոյ հայ հասարակութեան
թէ՛ իր ծաղիկներու վաճառատները փոխադրելով Շարս
-Էլ-Միգիլին (Մուսի) Լախիւնց Եկեղեցոյն փողոցը,
և անմիջեղի օժանդակելով իր վաճառատն արուեստական ծա.
ղիկներ, ամենաբարձր կողմերը, հարսանեկան զեղչէն ծաղ.
կեղաններ, կանանց զգեստներու յատուկ փնջակներ և
յուրաքանչեւ թեանց ծաղիկապակներ:
Թարմ ու բնական ծաղիկներով և կը պատրաստուին սոյն վաճառատն մէջ:
Մի՛ գի՞ճք օտարագրիներու, որովհետեւ Fleuriste Universelle վաճառատնը
միայն է որ այդ ամեն մեծ ու պզտիկ վաճառորդներուն կը հայթայթէ արուես.
տական ամեն տեսակի և գոյնի ծաղիկները:
Ասիկայ ամենատարբեր իրողութիւն մը ըլլալով, զիւրիւն է հաշուել որ
այս վերջինները բուն գինէն աւելի շատով մըն է որ պիտի վաճառեն իրենց
զիւրեղներուն, մինչդեռ ուղղակի Fleuriste Universelle վաճառատնը զիւրեղով
տարակոյս չկայ թէ՛ անոնց շահան ալ ձեր քսակը պիտի մնայ:

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ', 'ՄԱՐՄԵՆԱՄԱՐՉ', 'ԵՓՐԱՏ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ'.

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Բաժանեզին, տարեկան Պոլիս 75
ՂՐԶ. գաւառները 100, ամերիկա.
3 տոլար, ուրիշ երկիրներ 30 Ֆր.
Redaction du Journal Arménien
AZATAMART
Péra hamal bachi Constantinople

ԱՐԵՒԵԼԲ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Բաժանեզին, Պոլիս 100 և գ.
առանձին տարեկան մէկ ասկի. Ամերիկա.
6 տոլար, արտասահման 35 Ֆր.
Հասցէ
Redaction du Journal Arménien
AREVELK
Galata Constantinople

ԲԱԶՄԱՎԷՊ
ԱՄՍՈՒԹԵՐԹ
Բաժանեզին 10 Ֆր. 4 րուբլի
տոլար, 50 ՂՐԶ.
Հասցէ
Redaction de la Revue
PAZMAVEB
St. Lazar Venis (Italie)

ՀԱՆԳԻԿՍ
ԱՄՍՈՒԹԵԱՅ
ԻԶՂՂ. ՏԱՐԻ
1912
Բաժանեզին է կանխիկ
Տարեկան 15 Ֆր. = 6 Բուբլ,
Խրատակալի թիւը 1,50 Ը. 70 Կ
Դիմել՝ Redaction de la Revue
HANDE AMSORYA
(Autriche) VIENNE

ՇԱՆՔ
Կրասնայա Հանդես Գրական.
Դեպքորուեստական
Բաժանորդագրութեան
Առատասահման 10 Ֆրանկ
Հասցէ՝
Mr. Le Rédacteur en Chef
Merongan Barsamian
Imprimerie Chantch
Galata Constantinople

ԿՈՉ
ԵՐԱՍԵՏԱՄԱՐՉ ՀԱՅ ՀԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
Զեւարկած ըլլալով Ձայնագրուած
երգարանի մը հրատարակութեան, և ևր-
կաներով նիւթական միջոցներու անբարե-
կանութիւնը, այսօր հրատարակ կը հանձն
անոր ամառային երկու երգերը, յաւաքով
որ երաժշտութիւն հայ հասարակութիւնը պի-
տի խախտուի զիս այս դժուար և բազ-
մաձայն գործին մէջ:
Երկուսն է հաշուել, զայնուհետեւ
և հրատարակել այն բոլոր սպասելի ժո-
ղովրդական, յեղափոխական և այլն երգե-
րը, որով թերեւ թերեւ երգուելով զա-
սպարտուած են այսօրուսի և հուսկ
յետոյ մոռացուցան:
Յարգարար, պիտի առ պիտի, հը-
րատարակ պիտի կրեն անա զայնակի հա-
ւար պատասխանուած՝ բազմաձայն վերած-
ուած երգեր:
Ուսի կողմէ յարգոյ հասարա-
կութեան որ բարեկանի այս հանձն ըս-
կըզնաւորութիւնը ֆաշայերէն որով մի-
այն կախում ունի գործին յարգութիւնը:
Լեւոն Տ. Համբարձումեան
Ե. Գ. Բախիբեկի մէջ կը ծառայէ 10 ան
կաշի Պ. Կոստան Այլսահմանի Բով. հա
յր 1 Ղ. Ո.